

ทัศนคติของนักธุรกิจเกาหลี ต่อการค้าการลงทุนในประเทศไทย*

เกสินี วิฑูรชาติ**
ภาณี รูปสม***
สุทิน สายสงวน****

บทคัดย่อ

นักธุรกิจเกาหลีได้ลงทุนในประเทศไทยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อลดต้นทุนการผลิตและดำรงความสามารถในการแข่งขันเป็นหลักเพราะแรงงานไทยมีค่าจ้างแรงงานถูกโดยเปรียบเทียบ มีทักษะและมีปัญหาแรงงานระดับปานกลางเนื่องจากบริษัทเกาหลีได้ที่ย้ายฐานการผลิตไปต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดเล็กและขนาดกลางซึ่งมุ่งซื้อได้เปรียบในการแข่งขันที่ต้นทุนต่ำจากค่าแรงถูกเป็นปัจจัยสำคัญ ทั้งนี้ การย้ายฐานการผลิตอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเน้นหนักสู่ประเทศไทยจะทำให้มีความได้เปรียบทั้งการลดต้นทุนการผลิตและรักษามาตรฐานคุณภาพสินค้าไว้ได้ รวมทั้งลดต้นทุนการขนส่งสินค้าสู่ตลาดในภูมิภาค ASEAN อีกด้วยเพราะไทยมีทำเลเป็นจุดศูนย์กลางภูมิภาคนี้ อย่างไรก็ตามยังคงมีปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ อัตราภาษีนำเข้าชิ้นส่วนค่อนข้างสูงและระบบการจัดไม่แน่นอน มีการคอร์รัปชัน การไม่รักษาเวลา นายหน้าไม่ซื่อตรง เป็นต้น

แนวโน้มการลงทุนของเกาหลีใต้ในไทยลดลงเพราะว่าเมื่ออัตราค่าจ้างไทยต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเกาหลีใต้แต่ไม่ใช่อัตราค่าจ้างต่ำที่สุดในภูมิภาคนี้ ประกอบกับญี่ปุ่นซึ่งเป็นคู่แข่งที่สำคัญได้ยึดครองส่วนแบ่งตลาดไว้ก่อนแล้ว เกาหลีใต้จึงหันไปลงทุนประเภทเดียวกันในประเทศอื่น อนึ่ง การลงทุนของเกาหลีใต้ในไทยกระจุกตัวในบางสาขา เช่น อุตสาหกรรมเครื่องไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ คาดว่าอนาคตอาจจะขยายการลงทุนในอุตสาหกรรม Hardware Software พาณิชยกรรมและบริการ หัตถอุตสาหกรรม สิ่งทอและเครื่องจักรกล

กลุ่มตัวอย่างนักธุรกิจเกาหลีใต้ที่สำรวจมีความรู้เกี่ยวกับบรรยากาศการลงทุนในประเทศไทยระดับดี กล่าวคือส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม-วัฒนธรรมระดับพอใช้-ดีมาก มีความรู้ด้านการเมืองระดับพอใช้-ดี รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของไทย วิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของไทย ระบุว่าอุปนิสัย

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง ทัศนคติของนักธุรกิจเกาหลีต่อการค้าการลงทุนในประเทศไทย และเป็นเอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ “ทิศทางการวิจัยเอเชียตะวันออกศึกษาในศตวรรษที่ 21” ณ สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปทุมธานี วันที่ 5 สิงหาคม 2542

** รองศาสตราจารย์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

*** เจ้าหน้าที่วิจัย สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

**** นักวิจัย สถาบันเอเชียตะวันออกศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ของคนไทยเป็นคนใจดี อ่อนน้อมและซื่อสัตย์ มีความสะดวกสบายระดับปานกลาง-ดี มีฐานะเศรษฐกิจและมีสุขอนามัยระดับปานกลาง กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยในระดับพูดได้พอใช้-ดีมาก แต่อ่านได้และเขียนได้ไม่ดี เกือบทั้งหมดเห็นว่าควรส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยแก่นักธุรกิจชาวเกาหลีในประเทศไทย มากกว่าครึ่งเสนอให้ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างประเทศทั้งสองเพิ่มขึ้นและขอให้อำนวยความสะดวกในการนำเข้าสินค้าเกาหลีให้มากขึ้นด้วย

การเสนอบทความจะเริ่มด้วยปัญหาการวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย การตรวจเอกสาร ผลการสำรวจ และสรุปผลการวิจัยอย่างสังเขป สำหรับตารางได้นำไปแสดงในภาคผนวก

1.ปัญหาการวิจัย

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยกับเกาหลีมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและอื่นๆ นานนับครึ่งศตวรรษมาแล้ว กล่าวคือ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2493 เมื่อกองทหารคอมมิวนิสต์เกาหลีเหนือบุกเกาหลีใต้ ครั้นนั้นไทยเป็นชาติแรกในทวีปเอเชียที่ส่งกองทหารอาสาสมัครไปช่วยเหลือเกาหลีใต้ตามคำขอร้องจากองค์การสหประชาชาติ ต่อมาสองประเทศสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันในวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2501 จากนั้นความสัมพันธ์ทั้งสองประเทศก็กระชับแน่นขึ้น สามทศวรรษต่อมาขยายตัวสู่ความสัมพันธ์แบบพหุภาคีส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการรักษาสันติภาพทางการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกก่อตั้งขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศเอเชียแปซิฟิก (“APEC : Asia Pacific Economic Cooperation”) ในปี พ.ศ. 2532 (สุรัชย์ ศิริไกร, 2529:2-6)

ช่วงปี พ.ศ. 2535-2539 นักท่องเที่ยวสัญชาติเกาหลีเดินทางมาท่องเที่ยวประเทศไทยปีละ 2-5 แสนคนและคนต่างด้าวสัญชาติเกาหลีตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยประมาณ 500 คนตามตารางที่ 1 (สศช., 2540: 48,196; 2541: 60, 185) ปี พ.ศ. 2538 คาดว่ามีแรงงานข้ามชาติสัญชาติเกาหลีในไทยเข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายและอยู่ในท้องที่ 67 จังหวัด ร้อยละ 3.7 ของแรงงานข้ามชาติหรือ 730 คน (อรพินทร์ พิทักษ์มหาเกตุ, 2540) นอกจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวแล้ว การค้าและการลงทุนระหว่างกันก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ความสัมพันธ์ทางการค้า เริ่มต้นอย่างเป็นทางการโดยมีข้อตกลงทางการค้าระหว่างกันเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2504 ต่อมาเมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2520 ได้สถาปนา หอการค้าไทย-เกาหลี(Thai-Korean Chamber of Commerce : TKCC) โดยความร่วมมือของพ่อค้าและนักธุรกิจทั้งสองประเทศ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อส่งเสริมการค้า สนับสนุนความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างนักธุรกิจของทั้งสองประเทศ เพื่อปรับปรุงการค้า อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การลงทุนและการท่องเที่ยวและปกป้องผลประโยชน์ของมวลสมาชิก เพื่อให้คำแนะนำการให้ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก เก็บรวบรวมข้อมูลและสถิติทางการค้าแก่นักธุรกิจทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่ใช่มหาชิกเกี่ยวกับโครงการทางด้าน เกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการลงทุน เพื่อประสานงานเกี่ยวกับกิจกรรมทางการค้าและส่งเสริมความร่วมมือทางการพาณิชย์ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การลงทุนและการท่องเที่ยวระหว่างสมาชิกกับทางการ ในปี 2534 มีสมาชิกตามทำเนียบ 168 ราย (TKCC, 1991:168-169)

เกาหลีได้เป็นคู่ค้าที่สำคัญประเทศหนึ่งของไทย ในปี 2540 ปริมาณการค้าระหว่างประเทศทั้งสองประมาณ 99.5 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 2.67 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของประเทศไทย(สศช.,2541: 78) โดยที่ ไทยนำเข้าสินค้าหลายชนิดจากเกาหลีได้ เช่น เครื่องจักร เหล็ก เคมีภัณฑ์ สิ่งทอ เครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ รถยนต์ ขณะที่ไทยส่งสินค้าออกไปยังเกาหลีได้ ได้แก่ น้ำตาลทราย แผลงวงจรไฟฟ้า ยางพารา มันสำปะหลัง ชิ้นส่วนมอเตอร์ ดั๊บลูกปืน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ไทยขาดดุลการค้ากับเกาหลีต่อเนื่องกันกว่า 10 ปี เฉพาะปี 2540 ไทยขาดดุลการค้าให้กับเกาหลีถึง 37,910 ล้านบาท ตามตารางที่ 2

การลงทุนของนักธุรกิจเกาหลีได้ในประเทศไทย เริ่มประมาณปี 2527 เนื่องจากมีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายประการได้แก่ ไทยมีปัจจัยการผลิตต้นทุนต่ำแรงงานมีฝีมือไทยมีจำนวนมากค่าแรงถูกกว่าประเทศอุตสาหกรรม เป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง เป็นประตูการค้าสู่ตลาดอินโดจีนและภูมิภาคASEAN บรรยากาศทางการเมืองมีความเหมาะสม ตลอดจนความน่าลงทุนที่เกิดจากข้อเสนอต่างๆของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน(BOI)ทั้งด้านภาษี สักส่วนการร่วมลงทุน และสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสาธารณูปโภคพื้นฐานในเขตนิคมอุตสาหกรรม จะเห็นได้ว่าช่วงปี 2529-2541 บริษัทเกาหลีขึ้นขอรับการส่งเสริมและได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมจาก BOI มูลค่าสะสม 130,773.2 ล้านบาท (ปี 2538 มีมูลค่าสูงสุดถึง 42,467.1 ล้านบาท)

อย่างไรก็ตาม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรากฏการณ์การลงทุนของเกาหลีได้ในประเทศไทยยังค่อนข้างจำกัด กล่าวคือ ผู้เกี่ยวข้องยังคงต้องการทราบถึงเหตุผลสำคัญที่นักลงทุนเกาหลีมาลงทุนในประเทศไทย ทัศนคติของนักลงทุนเหล่านี้ต่อการค้าและการลงทุนในประเทศไทย ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ รวมทั้งแนวโน้มการลงทุนของเกาหลีได้ในประเทศไทย สำหรับเป็นข้อมูลเบื้องต้นประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย การกำหนดกลยุทธ์และมาตรการต่างๆที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการค้าการลงทุนระหว่างประเทศทั้งสอง

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษา (1) เหตุผลของการลงทุนในประเทศไทยของนักธุรกิจเกาหลี (2)ทัศนคติของนักลงทุนเหล่านี้เกี่ยวกับบรรยากาศของการค้าและการลงทุนในประเทศไทย พร้อมทั้งอุปสรรคของการดำเนินงานของพวกเขาอันมาจากระบบราชการ การเมือง กฎหมายของไทย ฯลฯ และ(3)เพื่อคาดการณ์แนวโน้มของการลงทุนจากเกาหลีได้ในประเทศไทยว่าเป็นปรากฏการณ์ชั่วคราวหรือขยายตัวไปกว่าที่เป็นอยู่

2.ระเบียบวิธีวิจัย

นักธุรกิจชาวเกาหลีในประเทศไทยมีจำนวนน้อย มีความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรมเข้าถึงได้ยากและได้รับความร่วมมือค่อนข้างจำกัด ดังนั้น การวิจัยนี้จึงใช้วิธีการวิจัยเอกสารควบคู่กับการวิจัยสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จำเป็นเพียงพอ ถูกต้องและเชื่อถือได้

2.1 การวิจัยเอกสาร(Documentary Research)

กระบวนการศึกษาประกอบด้วยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ สถิติ ข้อมูล รายงานประจำปี เอกสารเผยแพร่ วารสารทางวิชาการ รายงานผลการวิจัย ตำรา ฯลฯ ซึ่งพิมพ์เผยแพร่โดยหน่วยงานที่มีชื่อเสียงยอมรับในทางวิชาการ จากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุด

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา สถานทูตเกาหลีใต้ เป็นต้น การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

2.2 การวิจัยสำรวจ(Survey Research)

ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ คือ นักธุรกิจชาวเกาหลีใต้ที่ปฏิบัติงานในบริษัทต่างๆในประเทศไทย ซึ่งได้จัดทำกรอบตัวอย่างจากรายชื่อบริษัทในทำเนียบสมาชิกหอการค้าไทย-เกาหลี “Thai-Korean Chamber of Commerce : 1995 Handbook and Directory” และจากแหล่งอื่น รวมทั้งสิ้น 145 ราย

กลุ่มตัวอย่างและการรวบรวมข้อมูล ในเบื้องต้นคณะผู้วิจัยประสงค์รวบรวมข้อมูลจากนักธุรกิจทั้ง 145 ราย เพื่อให้ได้ข้อมูลให้ครอบคลุมให้มากที่สุด โดยส่งแบบสอบถามที่เป็นภาษาเกาหลีไปให้ประชากรที่ศึกษาทั้งหมด แต่ได้รับคืนน้อย จำเป็นต้องปรับกระบวนการวิจัย กล่าวคือ ตอนแรกส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ให้ประชากรที่ศึกษาในวันที่ 18 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2539 แต่ได้รับความร่วมมือและส่งคืนเพียง 10 ชุดเท่านั้น คณะผู้วิจัยจึงส่งแบบสอบถามอีกครั้งในวันที่ 8 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2539 แต่ไม่ได้รับคืนแม้แต่ติดต่อทวงถามแล้วก็ตาม จึงปรับปรุงกระบวนการวิจัยโดยการสุ่มตัวอย่างจากกรอบตัวอย่างแบบ “Accidental Sampling” จำนวน 50 ตัวอย่าง โดยผู้วิจัยโทรศัพท์ติดต่อ ขอนัดหมายล่วงหน้า และเดินทางไปยังบริษัทเพื่อขอความร่วมมือให้ข้อมูลแบบถึงตัวซึ่งได้รับความร่วมมือเพิ่มเติมอีก 10 ราย รวม 20 ตัวอย่าง ด้วยข้อจำกัดที่นักธุรกิจชาวเกาหลีในประเทศไทยมีจำนวนน้อยและกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลนั้นเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจด้านการค้าการลงทุนของบริษัท ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับยังคงให้คุณค่าเชิงวิชาการอยู่

แบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ จัดพิมพ์เป็นภาษาเกาหลีมีจำนวน 8 หน้า ประกอบด้วย 44 ข้อ คำถามจัดเป็น 4 หมวด คือ (1) ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ลักษณะธุรกิจ (ประเภท ที่ตั้ง ระยะเวลาที่ดำเนินกิจการในประเทศไทย) (2) ความรู้และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเทศไทยด้านต่างๆ คือ ประวัติศาสตร์ การเมือง-เศรษฐกิจ สังคม-วัฒนธรรม วันนักขัตฤกษ์ ความประทับใจ สถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง ทรัพยากรธรรมชาติที่มีชื่อเสียง จำนวนประชากร สินค้าออกที่สำคัญ ระบบรัฐบาล ค่านิยมที่มาลงทุนและช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ สถานที่ท่องเที่ยวที่ประทับใจ อาหารไทยที่ชอบ นาฏศิลป์ไทย แหล่งท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร ชื่อจังหวัดต่างๆ ชื่อเสียง-ปัญหาสังคม มโนภาพเกี่ยวกับประเทศไทย ทัศนคติเกี่ยวกับคนไทย คือ อุปนิสัย มาตรฐานชีวิตความเป็นอยู่ ทัศนคติเกี่ยวกับภาษาไทย คือ การรู้ภาษาไทย ความจำเป็นของภาษาไทย การเรียนการสอนภาษาไทย ทัศนคติต่อการค้าระหว่างไทยกับเกาหลี ได้แก่ การเรียนการสอนภาษาไทย สินค้าเกาหลีที่เป็นที่นิยม และความพึงพอใจในการเลือกบริโภคสินค้าไทย (3) ทัศนคติต่อการลงทุนในประเทศไทย เช่น การส่งเสริมของ BOI ประเภทของอุตสาหกรรมที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย แหล่งเงินทุน การใช้บริการ ธนาคารพาณิชย์ไทย การถ่ายทอดเทคโนโลยีแก่คนไทย ความสะดวกในการนำเข้าสินค้าจากประเทศเกาหลี การแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างประเทศทั้งสอง และ(4) ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านการจ้างงาน และนโยบายบริษัทด้านปัญหาสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนาใช้ค่าความถี่ และสัดส่วน นำเสนอประเด็นหลักตามวัตถุประสงค์ และอภิปรายผลร่วมกับข้อค้นพบที่ได้การวิจัยเอกสาร

3. ผลการตรวจเอกสาร

3.1 ความสำคัญของการลงทุนจากต่างประเทศ

การลงทุนจากต่างประเทศก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจหลายประการ คือ ช่วยส่งเสริมการขยายตัวทางเศรษฐกิจให้เพิ่มขึ้นในอัตราสูง เทคโนโลยีใหม่ๆ จะเพิ่มขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติ (รวมทั้งแรงงาน) จะถูกใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ประเทศกำลังพัฒนาจึงส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้เกิดการลงทุนจากต่างประเทศ อาจจำแนกได้ 4 ประเภท คือ การลงทุนโดยตรง การลงทุนในรูปเงินกู้ การลงทุนแบบบริบาลเงินเชื่อจากผู้ขาย การลงทุนรูปแบบอื่นๆ เช่น การลงทุนของเอกชนรายย่อยในการซื้อหุ้น หรือ พันธบัตรเอกชน

ทั้งนี้ การลงทุนจากต่างประเทศอาจเป็นการลงทุนของภาครัฐหรือภาคเอกชนก็ได้ การศึกษานี้มุ่งให้ความสนใจการลงทุนในประเทศหลัง นักลงทุนต่างชาติอาจลงทุนโดยตรงมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการโดยตรง ได้แก่ การลงทุนในรูปเงินค่าหุ้นและเงินกู้จากผู้ลงทุนในการดำเนินกิจการ ซึ่งผู้ลงทุนได้มีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารธุรกิจ เผชิญกับความเสี่ยงต่างๆ ผลตอบแทนที่ผู้ลงทุนจะได้รับจึงเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับผลสำเร็จของกิจการนั้นๆ ขณะที่ การลงทุนทางอ้อม มุ่งแสวงหารายได้จากอัตราผลตอบแทนที่คงที่ มีความเสี่ยงน้อยกว่า เช่น การลงทุนในหุ้นหลักทรัพย์ เป็นต้น

3.2 การลงทุนในต่างประเทศของเกาหลีใต้

เกาหลีใต้ออกไปลงทุนในต่างประเทศครั้งแรกเมื่อปี 2511 เป็นการลงทุนเพื่อเกื้อกูลอุตสาหกรรมในประเทศ ซึ่งเป็นโครงการทางด้านการพัฒนาวัตถุดิบที่อาศัยทรัพยากรธรรมชาติจากแหล่งอื่นๆ ป้อนโรงงานในเกาหลีใต้ คือ โครงการ ไม้แปรรูปในอินโดนีเซีย เพื่อนำเข้ากลับไปเกาหลีใต้ แต่การลงทุนในต่างประเทศในระยะสองทศวรรษแรกยังอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก มีจำนวนน้อยรายและปริมาณการลงทุนไม่มากเท่าที่ควร

บริษัทเอกชนของเกาหลีใต้ที่ลงทุนในต่างประเทศระยะเริ่มแรกมีข้อจำกัดสำคัญจากปัญหาดุลการชำระเงินขาดดุลเรื้อรังและมีหนี้สินจำนวนมาก ในระยะต่อมารัฐบาลจึงต้องหันมาผ่อนปรนข้อจำกัดต่างๆ ที่เป็นอุปสรรคในการไปลงทุนยังต่างประเทศ ในที่สุดกลายมาเป็นนโยบายส่งเสริมการลงทุนในปัจจุบันตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2529 เป็นต้นมา ได้แก่ ทางการอนุญาตให้บริษัทเอกชนสามารถนำเงินไปลงทุนในต่างประเทศในวงเงิน 2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ^๑ โดยไม่ต้องขออนุมัติจากธนาคารชาติเพียงรายงานการนำเงินออกเท่านั้น นอกจากนั้น EXIM Bank ของเกาหลีได้เพิ่มวงเงินสินเชื่อเพื่อการลงทุนในต่างประเทศเป็นสามเท่า จาก 40,000 ล้านดอลลาร์ (ในปี 2529) เป็น 120,000 ล้านดอลลาร์ (ในปี 2533) รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ทำสัญญาการหลีกเลี่ยงภาษีซ้ำซ้อนและการประกันการลงทุนกับ 21 ประเทศ ประกันความเสี่ยงต่อการถูกยึดกิจการโดยรัฐบาลต่างประเทศ ต่อมาระหว่างปี 2533-2538 การลงทุนต่างประเทศของเกาหลีใต้มีมูลค่าสะสม 10,142 ล้านดอลลาร์ เพิ่มขึ้นจาก 963 ล้านดอลลาร์ (ปี 2533) เป็น กว่า 3.3 เท่าหรือ 3,187 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ปี 2538)

3.3 ปัจจัยเร่งให้เกาหลีใต้ไปลงทุนต่างประเทศ

เกาหลีใต้เริ่มมีดุลการค้าเกินดุลเป็นครั้งแรกปี 2529 ซึ่งเป็นช่วงเวลาเดียวกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปสู่ระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลผ่อนคลายเรื่องการตั้งสหภาพกรรมกร จึงเปิดให้มีการนัดหยุดงาน การเจรจาต่อรองที่ไม่เป็นระบบขึ้น ค่าจ้างแรงงานถีบตัวสูงขึ้นอย่างมากและรวดเร็วจนทำให้เกาหลีเป็นประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานสูงสุด

ในบรรดาประเทศอุตสาหกรรมใหม่ของเอเชียทั้งสี่ประเทศ ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นอย่างมากและความสามารถในการแข่งขันของเกาหลีได้ลดลง ทั้งยังต้องเผชิญกับปัญหาจากภายนอกได้แก่ การถูกกีดกันทางการค้าในทวีปยุโรป และสหรัฐอเมริกาทำให้เกาหลีได้ต้องพัฒนาสินค้าใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มและใช้เทคโนโลยีสูงกว่าเดิม ตลอดจนปรับตัวทางเศรษฐกิจด้วยมาตรการนานา โดยเฉพาะการย้ายฐานการผลิตสินค้าบางประเภทไปลงทุนในต่างประเทศที่มีโอกาสทางการค้า ดังนั้น สินค้าที่ใช้เทคโนโลยีพื้นฐานถูกทะยอยออกไปลงทุนต่างประเทศที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าเกาหลีได้และเป็นการตลาดสำหรับสินค้านั้นๆ

การเปลี่ยนแปลงด้านการเงินของโลกในปี 2528 ได้มีการประชุมกลุ่ม G5 เพื่อที่จะให้มีการปรับค่าของเงินเยนให้สูงขึ้นให้สมจริงกับราคาตลาดซึ่งส่งผลกระทบต่อญี่ปุ่นเป็นลำดับแรก โดยก่อให้เกิดแรงผลักดันให้นักลงทุนญี่ปุ่นไปลงทุนในต่างประเทศอย่างมากมายและรวดเร็ว ในทางตรงข้าม เกาหลีได้กลับเป็นประเทศที่ได้เปรียบจากสถานการณ์ เพราะเกาหลีได้ขณะนั้นไม่มีแรงกดดัน จึงมีโอกาขายสินค้าที่มีมูลค่าระดับกลางและสูง เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า และรถยนต์ แข่งขันกับญี่ปุ่น ได้มาก เพราะญี่ปุ่นมีข้อจำกัดจากการผลิตในประเทศที่มีต้นทุนสูงขึ้น เนื่องจากค่าของเงินแพง อย่างไรก็ตาม หลังจากนั้นมา 2-3 ปี เกาหลีก็ถูกกดดันในทำนองเดียวกัน ให้เพิ่มค่าของเงินสกุลวอน (Won) ให้สูงขึ้นตามค่าตลาดที่แท้จริง (market value) ปัจจุบันต่างๆ โดยประเทศคู่ค้าที่สำคัญคือ ประชาคมยุโรป (EC) และสหรัฐอเมริกา พยายามกดดันเกาหลีเหมือนกับญี่ปุ่น ให้ปรับค่าเงินสกุลวอนให้สูงขึ้นเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาความไม่สมดุลทางการค้าลดลง เกาหลีจึงลดผลกระทบจากค่าเงินแพงโดยการเคลื่อนย้ายฐานการผลิตออกนอกประเทศ

นั่นคือ การเพิ่มค่าของเงินวอน การขัดแย้งทางการค้าและอ่อนคลาญเรื่องการตั้งสหภาพกรรมกรก่อให้เกิดแรงกดดันอย่างมากที่ทำให้ผู้ผลิตในเกาหลีได้มีความสามารถในการแข่งขันลดลง จึงต้องใช้กลยุทธ์ “Globalization Strategy” เพื่อดำรงความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการแข่งขันทางการค้า โดยการย้ายฐานการผลิตไปสู่การผลิตในต่างประเทศแล้วขายสินค้าในประเทศนั้นๆ แทนที่จะผลิตสินค้าในเกาหลีได้แล้วส่งออกขายยังตลาดโลก ซึ่งจะเกิดผลแต่ธุรกิจทั้งการลดต้นทุนการผลิตสินค้าและลดความขัดแย้งทางการค้า นับแต่ปี 2529 เป็นต้นมาการลงทุนในต่างประเทศของเกาหลีได้จึงเพิ่มขึ้นอย่างมากทั้งจำนวนโครงการและจำนวนเงินลงทุน อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมแล้ว การลงทุนในต่างประเทศของเกาหลีได้ยังมีสัดส่วนต่ำเพียง 0.7% ของ GNP ของประเทศ

3.4 การลงทุนของเกาหลีได้ในภูมิภาค ASEAN

นักธุรกิจเกาหลีที่ไปลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะธุรกิจกลางและขนาดย่อมให้ความสำคัญอันดับหนึ่งกับค่าจ้างแรงงาน จึงมุ่งลงทุนในประเทศที่มีแหล่งวัตถุดิบและค่าจ้างแรงงานถูกเพื่อลดต้นทุนการผลิตให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ การลงทุนในต่างประเทศของเกาหลีได้ในสองทศวรรษที่ผ่านมามุ่งสู่ภูมิภาค ASEAN ก่อนข้างมากเพราะภูมิภาคนี้มีค่าจ้างแรงงานถูกและการพัฒนาอุตสาหกรรมอยู่ในระดับที่จะรับรองการลงทุนของเกาหลีได้ดี กล่าวคือระหว่างปี 2533-2538 การลงทุนต่างประเทศของเกาหลีได้มีมูลค่าสะสม 10,142 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลงทุนใน ASEAN 1,520 ล้านดอลลาร์สหรัฐหรือร้อยละ 15 เพิ่มขึ้น จาก 230 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ปี 2533) เป็นเกือบเท่าตัวหรือ 415 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ปี 2533) นั่นคือ มีมูลค่าเพิ่มขึ้นแต่ในสัดส่วนที่ลดลงเมื่อเทียบกับการลงทุนต่างประเทศทั้งหมดของเกาหลีได้ จากร้อยละ 24 เหลือร้อยละ 13

การลงทุนโดยตรงของประเทศเกาหลีได้ใน ASEAN สะสมจนถึงสิ้นปี 2533 ที่ได้รับอนุมัติรวม 390 โครงการเป็นจำนวนเงินลงทุน 1,013 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนกับการลงทุนของเกาหลีทั้งสิ้นประมาณ 1 ใน 4 ในรูปของจำนวนโครงการและในรูปของจำนวนเงินลงทุน ณ สิ้นปี 2533 พบว่า เกาหลีได้ลงทุนมากที่สุดในอินโดนีเซีย รอง

ลงมาก็คือ ไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ตามลำดับ ซึ่งลงทุนในอินโดนีเซียเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนโครงการ และสัดส่วน 3 ใน 4 ของเงินลงทุนใน ASEAN ทั้งหมด โดยลงทุนมากที่สุดในอุตสาหกรรมสิ่งทอ รองลงมาคืออุตสาหกรรมอาหารและรองเท้าซึ่งเป็นอุตสาหกรรมใช้แรงงานมากทั้งสิ้น เกาหลีได้ลงทุนในมาเลเซียส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ไม้ ถัดมาลงทุนในฟิลิปปินส์ส่วนใหญ่ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ เคมีภัณฑ์ และอิเล็กทรอนิกส์ ประเทศที่เกาหลีได้ลงทุนน้อยที่สุดใน ASEAN คือ สิงคโปร์ ซึ่งคาดว่าอาจเนื่องมาจากความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างเกาหลีใต้และสิงคโปร์เป็นภาคการค้าเป็นส่วนใหญ่ไม่ใช้การลงทุนหรืออุตสาหกรรม

อนึ่ง ASEAN ยอมรับเกาหลีใต้เป็น “Full Dialogue Partner” เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2534(1991) ทำให้เกาหลีใต้กับASEANมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิดและแน่นแฟ้นขึ้น โดยเฉพาะในแง่ของทรัพยากรการผลิตนั้นทั้งเกาหลีใต้และASEAN ยังสามารถเกื้อกูลกันได้อีกมาก ประกอบกับระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ต่างกันย่อมจะเปิดโอกาสให้มีการลงทุนร่วมกันได้ ยิ่งกว่านั้น ภายใน ASEAN เองยังได้รวมตัวกันภายใต้ AFTA จะเปิดช่องโอกาสให้มีการลงทุนเพื่อแสวงตลาดที่ใหญ่ของทั้งภูมิภาค ASEAN ขณะเดียวกัน ASEANยังตั้งอยู่ใกล้ตลาดใหม่ที่ค่อยๆ เปิดสู่ภายนอกคือ กลุ่มประเทศอินโดจีน พม่า และจีนตอนใต้ ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่เกาหลีใต้อาจเลือกใช้ ASEAN เป็นฐานการผลิต หรือฐานการจำหน่ายสู่ตลาดใหม่ข้างต้นก็ได้ จึงคาดว่า การลงทุนของเกาหลีใน ASEAN ยังมีศักยภาพและมีโอกาสเติบโตอีกมาก

3.5 การลงทุนจากเกาหลีใต้ในประเทศไทย

การลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทยระยะแรกๆประมาณทศวรรษสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในเมืองแร่ดีบุก การผลิตยางพารา การผลิตไม้และการค้าเล็กๆ ได้หยุดชะงักลงในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 (ปี 2482-2488) ซึ่งเริ่มต้นใหม่อีกครั้งราวปี 2499 ต่อมา ในปี 2503 รัฐบาลได้ออก พ.ร.บ. ส่งเสริมอุตสาหกรรม 2503 ซึ่งได้ให้สิทธิพิเศษและยกเว้นภาษีแก่นักลงทุนทั้งไทยและต่างประเทศ เพื่อเร่งรัดพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศทำให้การลงทุนต่างประเทศ เพิ่มขึ้นอย่างมากตั้งแต่ปี 2504 (Ingram, 1971) ส่วนใหญ่ของเงินลงทุนต่างประเทศอยู่ในรูปของการลงทุนร่วมกับนักลงทุนไทย การลงทุนโดยตรงในลักษณะการร่วมทุนนั้น นักลงทุนชาวต่างประเทศมีบทบาทสำคัญมากทั้งการนำเข้าเทคนิคการผลิตและวิธีการทันสมัยเข้ามาใช้ในการอุตสาหกรรม ตลอดจนเทคนิคการจัดทำโครงการ การวางแผนการดำเนินงาน การจัดการด้วยวิธีทันสมัย และการตลาดต่างประเทศ ซึ่งทำให้อุตสาหกรรมของไทยเจริญก้าวหน้าตามลำดับ จะเห็นได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้มีบทบาทสำคัญให้นักลงทุนต่างชาติมาลงทุนในประเทศไทยในอุตสาหกรรมสาขาต่างๆอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม การลงทุนจากต่างประเทศที่ผ่านมาจะกระจุกตัวในกรุงเทพฯและส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแบบใช้ทุนเป็นปัจจัยหลัก ซึ่งมักเป็นอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าที่ผลิตสินค้าเพื่อป้อนตลาดผู้บริโภคในเขตเมืองเท่านั้น ยิ่งกว่านั้น สิ่งจูงใจของรัฐบาลที่ให้แก่นักลงทุนในเรื่องระบบภาษีและการลดหย่อนต่างๆทำให้อุตสาหกรรมที่เกิดจากการลงทุนต่างประเทศในประเทศไทยต้องพึ่งพาอาศัยการนำเข้าอุปกรณ์เครื่องจักรกลและวัตถุดิบจากต่างประเทศ ขณะที่ปัจจัยการผลิตภายในประเทศที่ใช้ คือ แรงงานราคาถูก อาจกล่าวได้ว่า ภาพรวมแล้ว ไทยได้รับประโยชน์จากการลงทุนจากต่างประเทศไม่มากเท่าที่ควร

เนื่องจากประเทศไทยมีการออมต่ำและขาดแคลนเงินทุนภายในประเทศ ฉะนั้น การลงทุนจากต่างประเทศก็ยังคงมีบทบาทสำคัญในการเร่งพัฒนาอุตสาหกรรมไทยทั้งเป็นการผลิตสินค้าใหม่และผลิตสินค้าที่ผลิตอยู่แล้ว ย่อมก่อ

ให้เกิดการว่าจ้างแรงงานใหม่ๆ ในอุตสาหกรรมนั้นๆ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงเพิ่มโอกาสในการมีงานทำแก่ประชากรวัยแรงงานและมีรายได้สำหรับการดำรงชีวิตที่ดีงามในสังคม ซึ่งมีส่วนสำคัญในการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศในทศวรรษที่ 2503 (1960s) และ 2513 (1970s) แม้ว่าจะไม่ส่งเสริมการกระจายรายได้มากเท่าที่ควรก็ตาม

การลงทุนของเกาหลีใต้ในประเทศไทย เกาหลีใต้เริ่มมาลงทุนในประเทศไทยราวกลางทศวรรษ 2523 (1980s) ภายใต้นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการลงทุนพัฒนาแหล่งวัตถุดิบในต่างประเทศเพื่อนำวัตถุดิบเหล่านั้นกลับเข้ามาป้อนโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศ (สมพงษ์ วนาภา, 2537) พบว่า การลงทุนจากนักลงทุนเกาหลีใต้ในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นโครงการที่ผลิตสินค้าที่มีราคาสูง อาทิ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ บริษัทที่เข้ามาลงทุนในไทยเราจะเป็นบริษัทขนาดใหญ่ เช่น Samsung เข้ามาผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ อะไหล่ Goldstar เข้ามาผลิตโทรศัพท์ Maxon เข้ามาผลิตสินค้าทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ผลิตภัณฑ์ที่บริษัทเกาหลีใต้ที่เป็นสินค้าระดับปานกลาง ได้แก่ อุตสาหกรรมต้นคริสต์มาส โครงการตู้ทีวี โทรศัพท์ไร้สาย แก้อีปิกนิก เทปคาสเซ็ท หนังสือพิมพ์ กระเป๋ เป็นต้น เนื่องจากสินค้าดังกล่าวข้างต้นนี้เมื่อย้ายฐานมาผลิตในประเทศไทยมีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าการผลิตในเกาหลีใต้และเป็นระดับต้นทุนที่สามารถแข่งขันในตลาดโลก ในขณะที่สินค้าที่มีระดับต่ำ (Low End Products) เช่น ตะเกียบ ไม้จิ้มฟัน เป็นต้น การลงทุนของเกาหลีใต้ในประเทศไทยสิ้นสุดปี 2533 จำนวน 64 โครงการ เงิน 33,540 พันเหรียญสหรัฐ เกือบทั้งหมดเป็นประเภทหัตถอุตสาหกรรม

3.6 แนวโน้มการลงทุนของเกาหลีใต้ในประเทศไทย

การลงทุนของบริษัทเกาหลีใต้ที่อื่นขอรับการส่งเสริมและได้รับอนุมัติให้การส่งเสริมจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ช่วงปี 2529-2541 มีมูลค่าสะสม 130,773.2 ล้านบาท ในปี 2531 มีจำนวนโครงการสูงสุด 36 โครงการ (มูลค่า 110.3 ล้านบาท) ขณะที่ในปี 2531 มีมูลค่าการลงทุนสูงสุด 42,467.1 ล้านบาท (จำนวน 16 โครงการ) อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2535 เป็นต้นมา จำนวนโครงการลงทุนค่อนข้างคงที่และมีแนวโน้มลดลงหลังปี 2539 ขณะที่มูลค่าเงินลงทุนลดลงอย่างรวดเร็วหลัง 2538 คาดว่าแนวโน้มที่ลดลงอาจมาจากหลายสาเหตุ อาทิ (1) บริษัทเกาหลีใต้ต้องการย้ายฐานการผลิตไปสู่ต่างประเทศนั้นส่วนใหญ่เป็นบริษัทขนาดเล็กและขนาดกลางที่ได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาค่าจ้างแรงงานในเกาหลีใต้ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างมากและรวดเร็ว ตลอดจนปัญหาแรงงานสัมพันธ์ภายในประเทศที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นตลอดเวลา จึงมุ่งลงทุนในประเทศที่มีค่าจ้างแรงงานถูกกว่า จะเห็นได้ว่า อินโดนีเซียซึ่งมีค่าจ้างแรงงานต่ำสุดในภูมิภาคอาเซียนจึงเป็นแหล่งลงทุนที่ได้รับความนิยมสูงจากนักลงทุนเกาหลีใต้กลุ่มนี้

ทั้งนี้ (2) อุตสาหกรรมที่เกาหลีใต้ต้องการย้ายฐานการผลิตไปสู่ต่างประเทศในช่วงนั้นเป็นช่วงที่ประเทศไทยปิดให้การส่งเสริมการลงทุน (โดยเฉพาะทางด้านสิ่งทอ) ประกอบกับกระทรวงอุตสาหกรรมยังปิดการออกใบอนุญาตตั้งโรงงานเพราะเป็นอุตสาหกรรมที่มีปัญหาทางด้านตลาด โดยเฉพาะปัญหาโควต้าที่จะส่งออกไปประชาคมยุโรปและสหรัฐอเมริกา จึงจำกัดและควบคุมไม่ให้มีการผลิตมากเกินไป ในขณะที่อินโดนีเซียเปิดอยู่ เป็นเหตุให้การลงทุนด้านการอุตสาหกรรมสิ่งทอของเกาหลีไหลไปสู่อินโดนีเซียแทนที่จะเป็นประเทศไทย เป็นต้น (3) บางทัศนะเห็นว่า การลงทุนของเกาหลีใต้ในประเทศไทยน้อยเพราะประเทศไทยประสบความสำเร็จจากการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะการลงทุนจากญี่ปุ่นกับไต้หวัน จะเห็นได้ว่า ญี่ปุ่นมาลงทุนในไทยมากที่สุดเมื่อเทียบกับอาเซียนทั้งหมด ฉะนั้น เกาหลีใต้จะเข้ามาลงทุนในไทยจึงต้องคำนึงถึงการแข่งขันกับประเทศผู้ลงทุนอื่นด้วย ซึ่งบริษัทเกาหลีใต้รู้ดีว่าญี่ปุ่นเป็นคู่แข่งที่มีความแข็งแกร่งมาก จึงหลีกเลี่ยงการลงทุนในอุตสาหกรรมที่คล้ายคลึงกับญี่ปุ่นในประเทศที่จะลงทุน ด้วย

เหตุนี้เกาหลีจึงไม่มาลงทุนในไทยมากนัก และ (4) บริษัทเกาหลีขนาดกลางและขนาดเล็กยังรู้จักประเทศไทยน้อย ขาดประสบการณ์ในต่างประเทศ ฉะนั้น การที่จะออกไปลงทุนต่างประเทศโดยตรงด้วยตัวเองเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง

อนึ่ง อุตสาหกรรมระดับกลางและขนาดย่อมของเกาหลีได้มีปัญหาคล้ายๆ ญี่ปุ่น คือ โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่จะไม่ผลิตชิ้นส่วนอะไหล่ของตัวเอง แต่ให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมนำไปทำ โดยให้ความสนับสนุนด้านการออกแบบทางเทคนิคและช่วยแก้ปัญหาการผลิต ดังนั้น ประเทศไทยจะต้องมีนโยบายและมาตรการที่เอื้อต่อการเข้ามาลงทุนอย่างมาก เช่น จำเป็นต้องมีบริการให้กับบริษัทเหล่านี้ในลักษณะที่เข้มข้นเพื่อช่วยให้เขาเข้ามาในอุตสาหกรรมที่มีช่องว่างมากในไทย คือ อุตสาหกรรมชิ้นส่วนทางด้านเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์และอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์ เพราะทั้งสองสาขานี้ไทยรับการลงทุนของผู้ผลิตรายใหญ่ โดยเฉพาะจากญี่ปุ่นในอุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์และอุตสาหกรรมชิ้นส่วนยานยนต์เพื่อส่งออก ผู้ผลิตเหล่านี้ต้องอาศัยการนำเข้าชิ้นส่วนจากต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ระยะยาวจะพึ่งอยู่กับการนำเข้าอยู่เรื่อยไปไม่ได้ จำเป็นต้องพึ่งอุตสาหกรรมขนาดย่อมและขนาดกลางซึ่งจะต้องเร่งส่งเสริมให้เกิดขึ้นในประเทศ เพื่อสนับสนุนเกืออุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คาดว่าบริษัทเกาหลีได้อาจเข้ามาเสริมได้ ในทำนองเดียวกัน ยานยนต์ไทยกลายเป็นประเทศที่มีตลาดใหญ่ที่สุดในอาเซียนแล้วในแง่อุปสงค์ (Demand) ค่อยานยนต์ ไทยมีอัตราเพิ่มที่สูงที่สุดในโลก จำเป็นที่จะต้องพัฒนาอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอะไหล่ขึ้นอย่างเร่งด่วน และส่งเสริมให้มีการกระจายและหลากหลาย

4.ผลการวิจัยสำรวจ

4.1 ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย 18 คน เพศหญิง 2 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-50 ปี การศึกษาดำรงว่าปริญญาตรี 5 คน ระดับปริญญาตรี 13 คน ระดับปริญญาโท 2 คน เป็นนักธุรกิจในวงการพาณิชย์กรรมและการบริการมากที่สุด(13 ใน 20) ที่เหลือกระจายอยู่ในอุตสาหกรรมประเภท Hardware & Software จักรกล และอื่นๆ ที่ตั้งของสำนักงานหรือโรงงาน สัดส่วน 3 ใน 4 ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เหลือตั้งอยู่ในเขตปริมณฑลและจังหวัดใกล้เคียง บริษัทที่ทำธุรกิจในประเทศไทยนานกว่า 5 ปีมีมากที่สุด(2 ใน 5) รองลงมาเป็นบริษัทที่อยู่ในประเทศไทย 1-3 ปี (1 ใน 3) ตารางที่ 3

ความรู้เกี่ยวกับบรรยากาศการลงทุนประเทศไทย : นักธุรกิจชาวเกาหลีมีความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยในภาพรวมในระดับดี กล่าวคือ สัดส่วน 3 ใน 5 ระบุว่า มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยพอใช้-ดีมาก ขณะที่ 13 ใน 20 มีความรู้เกี่ยวกับด้านการเมืองพอใช้-ดี และ 3 ใน 4 มีความรู้เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม-วัฒนธรรมพอใช้-ดีมาก ความรู้ทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ได้แก่ วันนักชดถกษ์ พบว่า นักธุรกิจชาวเกาหลี 3 ใน 4 รู้จักวันสงกรานต์ ขณะที่ 13 ใน 20 รู้จักวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และมีครึ่งหนึ่งรู้จักวันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สำหรับวันลอยกระทง วันมาฆบูชา วันปิยมหาราช และวันเข้าพรรษาเป็นที่รู้จักน้อย ความประทับใจต่อประเทศไทยในเรื่องต่างๆ พบว่า นักธุรกิจชาวเกาหลีมีความประทับใจภูมิประเทศของไทย(สัดส่วน 2 ใน 5) รองลงมาใกล้เคียงกัน ประทับใจอาหารไทย(7 ใน 20) นักธุรกิจชาวเกาหลีประมาณครึ่งหนึ่งรู้จักจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขณะที่รู้จักมหาวิทยาลัยรามคำแหง(1 ใน 4) ทรัพยากรธรรมชาติของไทยที่นักธุรกิจชาวเกาหลีรู้จัก ได้แก่ ข้าว มีถึงครึ่งหนึ่งที่รู้จัก รองลงมาคือ รู้จักก๊าซธรรมชาติและผลไม้ไทย(2 ใน 5) ดินุก(1 ใน 3) สัดส่วน 3ใน 5 ระบุว่า ประชากรไทยมีประมาณ 50-60 ล้านคน ด้านเศรษฐกิจ 3 ใน 10 ระบุ

ว่า ข้าวเป็นสินค้าออกที่ทำรายได้ให้ไทยมากที่สุด ขณะที่ 3 ใน 20 ระบุว่า ผลผลิตทางการเกษตรทำรายได้จากการส่งออกมากที่สุด ความรู้ทั่วไปทางการเมือง นักธุรกิจชาวเกาหลีสัดส่วน 3 ใน 5 ระบุว่า ระบบรัฐสภาไทยมีรูปแบบสองสภา ขณะที่ 7 ใน 10 ไม่ทราบ ทั้งหมดเห็นว่าประเทศญี่ปุ่นเป็นชาติที่มั่งคั่งมากที่สุดในประเทศไทยมากที่สุด และให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ไทยมากที่สุด สถานที่ท่องเที่ยวที่นักธุรกิจชาวเกาหลีมีความประทับใจมากที่สุด ได้แก่ พัทยา เชียงใหม่ รองลงมาคือ เชียงราย ภูเก็ต และพระบรมมหาราชวัง สำหรับรายการอาหารไทยที่ชอบรับประทาน พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งชอบรับประทาน ข้าวผัดและต้มยำกุ้ง 1 ใน 3 ชอบรับประทานส้มตำ มีบ้างชอบรับประทาน กุ้งเดี่ยว กระเพราหมูสับและอื่นๆ อย่างไรก็ตาม สัดส่วน 3 ใน 4 ไม่รู้จักนาฏศิลป์ไทย ที่รู้จักบ้าง ได้แก่ โขนรามเกียรติ์ ลิเก รำไทย จำนวนครึ่งหนึ่งมีความประทับใจพระบรมมหาราชวัง รองลงมา 1 ใน 5 ประทับใจวัดพระแก้วและตลาดน้ำ ทั้งนี้ พบว่า ประมาณครึ่งหนึ่งรู้จักชื่อจังหวัดเชียงใหม่ รองลงมาจำนวน 2 ใน 5 รู้จักพัทยา ขณะที่ประมาณ 1 ใน 3 รู้จักภูเก็ตและกาญจนบุรี 1 ใน 4 รู้จักระยองและเชียงราย ที่เหลือจำนวนน้อยรู้จัก สงขลา ขอนแก่น อุรุษยา

ครึ่งหนึ่งทราบว่า ไทยมีปัญหาการจราจร ขณะที่สัดส่วน 1 ใน 4 ระบุว่า ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวสวยงาม และ 3 ใน 20 ระบุว่า ไทยมีทรัพยากรแรงงานในการผลิต มโนภาพเกี่ยวกับประเทศไทยของนักธุรกิจชาวเกาหลี ประมาณครึ่งหนึ่งคิดขึ้นหลังจากเดินทางมาถึง ในทางตรงข้ามมีประมาณ 1 ใน 4 เลวลง

ทัศนคติเกี่ยวกับคนไทย นักธุรกิจชาวเกาหลีประมาณ 3 ใน 4 ระบุว่าได้พูดคุยกับคนทั่วไปบ่อยที่สุด มีเพียง 1 ใน 4 ที่ระบุว่าพูดคุยกับนักธุรกิจบ่อยที่สุด ทัศนคติเกี่ยวกับอุปนิสัยของคนไทย พบว่า 3 ใน 4 ระบุว่า คนไทยใจดี 1 ใน 3 ระบุว่า ซื่อสัตย์ ขณะที่ 1 ใน 3 เห็นว่าอดทน และเกียจคร้าน สำหรับมาตรฐานของคนไทยด้านต่างๆ 9 ใน 10 ระบุว่าอุปนิสัยปานกลาง-ดี 3 ใน 4 ระบุว่ามีความสะอาดปานกลาง 3 ใน 5 ระบุว่าคนไทยมีความสะอาด สบาย ปานกลาง-ดี ครึ่งหนึ่งเห็นว่า มีความสะอาดปานกลางและอีกครึ่งหนึ่งว่าไม่สะอาด ทัศนคติเกี่ยวกับภาษาไทย นักธุรกิจชาวเกาหลีมีความรู้เกี่ยวกับภาษาไทยคือ 3 ใน 4 พูดได้ พอใช้-ดีมาก 4 ใน 5 อ่านได้และเขียนได้ไม่ดี และเห็นว่า การเรียนรู้ภาษาไทยมีความจำเป็นปานกลาง 3 ใน 10 เห็นว่า ควรส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยแก่คนเกาหลีในประเทศไทย

ทัศนคติต่อการค้าระหว่างไทย-เกาหลี นักธุรกิจชาวเกาหลี 3 ใน 5 ระบุว่า คนไทยนิยมสินค้าเกาหลีเพราะคุณภาพดี อีก 1 ใน 3 เห็นว่า เพราะราคาถูก โดยที่ 3 ใน 4 พอใจเลือกบริโภคสินค้าไทย แต่อีก 1 ใน 5 ยังคงเลือกบริโภคสินค้าเกาหลี

4.2 ทัศนคติต่อการลงทุนในประเทศไทย

นักธุรกิจชาวเกาหลีประมาณครึ่งหนึ่งระบุว่า มาลงทุนในประเทศไทยเพราะต้นทุนการผลิตถูก สัดส่วน 4 ใน 5 เห็นว่า ควรส่งเสริมการลงทุนให้เพิ่มสำหรับแสดงความเห็นเกี่ยวกับประเภทอุตสาหกรรมที่เหมาะสมที่จะเข้ามาลงทุนในประเทศไทย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ อุตสาหกรรม Hardware อุตสาหกรรม Software พาณิชยกรรมและบริการ หัตถอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องจักรกล ดังตารางที่ 4

แหล่งเงินทุนสำหรับทำธุรกิจในเมืองไทย พบว่า นักธุรกิจประมาณครึ่งหนึ่งมีแหล่งเงินทุนจากเงินหุ้นส่วน เงินทุนร่วมไทย-เกาหลี ประมาณหนึ่งในสี่ได้รับเงินทุนจากประเทศเกาหลีทั้งหมด ปรากฏว่า นักธุรกิจชาวเกาหลีเกือบทั้งหมดที่ใช้บริการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยได้รับความสะดวกปานกลาง-มาก อย่างไรก็ตาม ครึ่งหนึ่งที่มาลงทุนเห็นความสำคัญของการถ่ายทอดเทคโนโลยีในระดับปานกลาง นอกจากนั้น 3 ใน 4 เสนอให้ส่งเสริมความสะดวกใน

การนำเข้าสินค้าประเทศเกาหลีนำเข้าประเทศไทยให้มากขึ้น
ประเทศทั้งสองเพิ่มขึ้น

และควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่าง

4.3 อุปสรรคของการดำเนินงานของนักธุรกิจเกาหลี

ปัญหาสำคัญด้านการตลาดที่นักธุรกิจชาวเกาหลีระบุมีดังนี้ (1) อัตราภาษีนำเข้าชิ้นส่วนค่อนข้างสูงกว่านำเข้าสินค้าสำเร็จรูป ระบบการจัดเก็บภาษีนำเข้าไม่แน่นอน (2) มีการคอร์รัปชัน (3) ไม่รักษาเวลา ไม่ตรงตามนัดหมาย (4) นายหน้าไม่ซื่อตรง ทั้งนี้ สัดส่วน 4 ใน 5 ระบุว่า มีปัญหาการจ้างแรงงานปานกลาง

5.สรุป

กล่าวโดยสรุป การวิจัยเอกสารและการวิจัยสำรวจให้ข้อสรุปที่สอดคล้องกัน คือ นักธุรกิจเกาหลีได้มาลงทุนในประเทศไทยมีเหตุผลสำคัญ คือ เพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพื่อดำรงความสามารถในการแข่งขัน กล่าวคือ ประเทศไทยมีค่าจ้างแรงงานถูกโดยเปรียบเทียบ เป็นแรงงานมีทักษะและมีปัญหาแรงงานระดับปานกลาง บรรยากาศการลงทุนในประเทศไทยภาพรวมค่อนข้างไปในทางที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญที่ดึงดูดนักธุรกิจเกาหลีได้ให้มาลงทุนในประเทศไทยเพราะว่าบริษัทเกาหลีได้ส่วนใหญ่ที่ย้ายฐานการผลิตไปลงทุนในต่างประเทศเป็นบริษัทขนาดเล็กและขนาดกลางที่มุ่งแสวงหาข้อได้เปรียบในการแข่งขันที่ต้นทุนต่ำกว่าค่าแรงถูกเป็นปัจจัยสำคัญ ดังนั้น การย้ายฐานการผลิตอุตสาหกรรมประเภทที่ใช้แรงงานเน้นหนักเข้ามาในประเทศไทยจะทำให้ธุรกิจเกาหลีได้มีความได้เปรียบทั้งการลดต้นทุนการผลิต และสามารถรักษามาตรฐานคุณภาพสินค้าไว้ได้ การตั้งฐานการผลิตในประเทศไทยซึ่งโดยสภาพทางภูมิศาสตร์เป็นจุดศูนย์กลางภูมิภาค ASEAN จะช่วยลดต้นทุนด้านการขนส่งสินค้าเกาหลีสู่ตลาดในภูมิภาคนี้

อุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับภาษีการนำเข้า อัตราภาษีนำเข้าชิ้นส่วน นำเข้าสินค้าสำเร็จรูปค่อนข้างสูง ระบบการจัดเก็บภาษีนำเข้าไม่แน่นอน มีการคอร์รัปชัน ไม่รักษาเวลา ไม่ตรงตามนัดหมาย นายหน้าไม่ซื่อตรง เป็นต้น ปัญหาการจ้างแรงงานระดับปานกลาง

คาดว่าแนวโน้มการลงทุนของเกาหลีในประเทศไทยจะลดลงเพราะว่าค่าจ้างแรงงานของไทยแม้อัตราค่าจ้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้างแรงงานของเกาหลีแต่ไม่ใช่อัตราค่าจ้างต่ำที่สุดในภูมิภาคนี้ ขณะเดียวกัน บรรยากาศทางการค้าการลงทุนในประเทศไทยหลายสาขาไม่เปิดโอกาสให้นักลงทุนเกาหลีเพราะญี่ปุ่นซึ่งเป็นคู่แข่งที่สำคัญได้ยึดครองส่วนแบ่งตลาดในประเทศไทยไว้ก่อนแล้วทำให้เกาหลีได้ตกอยู่ในฐานะผู้เสียเปรียบเพราะเข้ามาทีหลังจึงหันไปลงทุนในประเทศอื่นๆ อย่างไรก็ตาม คาดว่าเกาหลีอาจจะลงทุนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นในบางอุตสาหกรรมคือ Hardware Software พาณิชยกรรมและบริการ หัตถอุตสาหกรรม สิ่งทอและเครื่องจักรกล เพราะว่ามีนักลงทุนเกาหลียังมองเห็นโอกาสทางธุรกิจในประเทศไทย ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการชาวไทยมีทางเลือกมากขึ้นและได้รับประโยชน์จากการแข่งขันของผู้ผลิตที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- เกคินี วิฑูรชาติ และ ภาณี รูปสม. การสำรวจความสนใจของคนไทยต่อสินค้าเกาหลี. รายงานวิจัย, โครงการเกาหลีศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2540.
- พิชญ์ สุนทรารักษ์. การลงทุนของเกาหลีใต้ในประเทศไทย, รายงานวิจัย. โครงการเกาหลีศึกษา สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2541.
- ธวัชชัย ขงกิตติกุล. การลงทุนจากต่างประเทศในประเทศไทย. รายงานวิจัย อันดับที่ 415 คณะกรรมการส่งเสริมการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2517.
- สุรัชย์ ศิริไกร. ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-เกาหลี : จากพันธมิตรทางการเมืองสู่หุ้นส่วนทางเศรษฐกิจ, รายงานวิจัย, สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529.
- สมพงษ์ วนาภา, “การลงทุนของสาธารณรัฐเกาหลีในประเทศไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้,วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา 7. 2537 ก.
- , “เกาหลีใต้กับการลงทุนในประเทศไทย.” เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา 7. 2537 ข.
- สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. สมุดสถิติรายปีประเทศไทย บรรพ 43. กรุงเทพฯ : พี. เอ. ลีฟวิ่ง . 2539.
- , สมุดสถิติรายปีประเทศไทย บรรพ 44. กรุงเทพฯ : พี.เอ.ลีฟวิ่ง . 2541.
- อุดม เกิดพิบูลย์ และ เฉลิมเกียรติ สุจินดา. “การสำรวจผลทางเศรษฐกิจของการลงทุนอุตสาหกรรมจากต่างประเทศในประเทศไทย, “ รายงานวิจัย, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 2514.
- Chun, Sang Duck. ASEAN Demand for Korean Investment-A Cross-Industry Study. KIET Occasional Paper No.24, April 1997
- Korea World Trade Center. Koex Buying Directory. Seoul : Korea Exhibition Center. 1993.
- Kim, Kwang Suk and Michael Roemer. Growth and Structural Transformation : Studies in the Modernization of The Republic of Korea : 1945-1975. Harvard East Asian monographs: Massachusetts: Harvard University Press. 1981.
- Kuznets, Paul W. Korean Economic Development : An Interpretive Model. Westport, CT : Praeger Publishers. 1994.
- OECD. OECD Economic Surveys :Korea. France : OECD, 1996.
- Office of the Board of Investment, A Guide of The Board of Investment. 1996.
- Park, Jeannie, J.; Edward J. Park; Sylvia R. Chwe; Beckhee Cho; and others. Hello from Korea. Seoul : Jungmo onsamoonhwa Printing Company. 1998.
- Schatzl, Ludwig H., Karin Wessel and Yong-Woo Lee. Regional Development and Decentralization Policy in South Korea. Singapore : Institute of Southeast Asian Studies. 1997.
- South Centre. Foreign Direct Investment, Development and the New Global Economic Order : A Policy Brief for the South. Geneva: Atar. 1997.
- Thai-Korean Chamber of Commerce. Handbook and Directory 1991/92 Bangkok : Chamber Publications LP. 1992.
- , Handbook and Directory. Bangkok : J. Film Process., 1995.

ภาคผนวก

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวสัญชาติเกาหลีที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย
และคนต่างด้าวสัญชาติเกาหลีที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยปี พ.ศ. 2535 – 2539

(หน่วย : คน)

ปี พ.ศ.	นักท่องเที่ยวสัญชาติเกาหลี*	คนต่างด้าวสัญชาติเกาหลีที่ตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย**
2535	199,905	520
2536	268,104	527
2537	363,655	528
2538	446,222	534
2539	506,868	539

ที่มา : *สศช., 2540:196 ; 2541 :185

**สศช., 2540: 48 ; 2541 :60

ตารางที่ 2 มูลค่าสินค้าขาเข้า ขาออก และส่งกลับปี พ.ศ. 2535 – 2540 (หน่วย : พันบาท)

ปี พ.ศ.	มูลค่าสินค้าขาออก*	มูลค่าสินค้าขาเข้า	ดุลการค้า
2535	13,542.8	45,352.8	-31,810.0
2536	11,683.3	49,315.9	-37,632.6
2537	14,372.5	49,744.7	-35,372.2
2538	19,936.9	61,642.4	-41,705.5
2539	25,661.6	67,990.7	-42,329.1
2540	30,807.6	68,717.8	-37,910.2

ที่มา : สศช. ,2541ก: 78-79; 2541ข :254-255; 2540:274-275

*รวมสินค้าส่งกลับ

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง (N=20)

รายการ		จำนวน	รายการ		จำนวน
เพศ	ชาย	18	ประเภทธุรกิจ	พาณิชย์กรรมและ การบริการ	13
	หญิง	2			
อายุ	ต่ำกว่า 30 ปี	1		สิ่งทอ	2
	31-40 ปี	8		Software	2
	41-50 ปี	6		Hardrare	2
	51 ปีขึ้นไป	5		จักรกล	1
ระดับ การ ศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	5	อื่นๆ(ท่องเที่ยว)	2	
	จบปริญญาตรี	13	จังหวัดที่ตั้ง	กรุงเทพฯ	15
	จบปริญญาโท.	2		ปริมณฑล	3
		จังหวัดฉะเชิงเทรา			
					2
ระยะเวลาที่อยู่ในประเทศไทย			น้อยกว่า 1 ปี	4	
			1-3 ปี	6	
			4-5 ปี	2	
			5 ปีขึ้นไป	8	

ตารางที่ 4 เหตุผลสำคัญที่นักธุรกิจชาวเกาหลีมาลงทุนในประเทศไทยและประเภทอุตสาหกรรมที่เหมาะสมที่ควรลงทุนในประเทศไทย (N=20)

เหตุผลที่มาลงทุน	จำนวน	ประเภทอุตสาหกรรมที่เหมาะสม	จำนวน
1. ดันทุนการผลิตถูก	9	1. Hardware	6
2. เพื่อนฝูงชักจูง	3	2. Software	5
3. ทรัพยากรเอื้ออำนวยต่อธุรกิจ	1	3. พาณิชยกรรมและบริการ	4
4. อื่นๆ (ต้องการย้ายฐานการผลิต ไทยมีโอกาพัฒนาตลาดดีกว่า)	4	4. หัตถอุตสาหกรรม	2
		5. สิ่งทอ	1
		6. เครื่องจักรกล	1
5. ไม่ตอบ	3	7. ไม่ตอบ	1